

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

LPO.410.014.02.2022

Pan
Dietmar Mnich
Prezes Zarządu
Volkswagen Poznań Sp. z o.o.

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/22/011 - Wspieranie inwestycji o istotnym znaczeniu dla gospodarki

I.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana

Volkswagen Poznań Sp. z o.o., 61-060 Poznań, ul. Warszawska nr 349.

Kierownik jednostki kontrolowanej

Zarząd Volkswagen Poznań Sp. z o.o.¹ funkcjonował w trzyosobowym składzie: Dietmar Mnich – Prezes Zarządu² od 1 lipca 2020 r., Agnieszka Olenderek – Członek Zarządu od 1 lipca 2020 r. oraz Jolanta Musielak - Członek Zarządu od 25 maja 2010 r.

Poprzednio Prezesem Zarządu od 1 czerwca 2014 r. do 30 czerwca 2021 r. był Jens Ocksen. Wcześniej stanowisko Członka Zarządu zajmowane przez Agnieszkę Olenderek pełnili: Hans Joachim Godau w okresie od 1 listopada 2018 r. do 30 czerwca 2021 r. oraz Marko Antonio Sebastian w okresie od 1 stycznia 2016 r. do 31 października 2018 r.

Zakres przedmiotowy kontroli

1. Wykonywanie zobowiązań wynikających z umowy wsparcia.
2. Efekty systemu wspierania inwestycji.

Okres objęty kontrolą

Od 1 stycznia 2018 r. do 1 kwietnia 2022 r., z wykorzystaniem dowodów dotyczących przedmiotu kontroli, wykraczających poza ten okres.

Podstawa prawna podjęcia kontroli

Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³

Jednostka przeprowadzająca kontrolę

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler

Paweł Siuda, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/79/2022 z 20 kwietnia 2022 r.

(akta kontroli str.1)

¹ Dalej: Spółka, Przedsiębiorca lub VWP.

² Volkswagen Polska Sp. z o.o. jest reprezentowana przez dwóch członków Zarządu łącznie lub jednego członka Zarządu łącznie z prokurentem.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

NIK pozytywnie ocenia wykonanie przez Spółkę zobowiązań wynikających z zawartej w 2014 r. umowy o udzielenie pomocy publicznej w formie dotacji celowej z budżetu państwa⁵ oraz uzyskane efekty systemu wspierania inwestycji polegającej na wybudowaniu i uruchomieniu do końca 2019 r. nowego zakładu produkującego pojazdy dostawcze⁶.

Spółka nie uzyskała wprawdzie przewidzianego w Umowie referencyjnego poziomu zatrudnienia w uruchomionej fabryce nowych pracowników, jednak liczba osób nowo zatrudnionych nie dawała podstawy do zastosowania wobec Przedsiębiorcy umownych sankcji finansowych przewidzianych w przypadku zrealizowania przedmiotowego zobowiązania w niewystarczającym zakresie.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Spółka, w ramach realizacji przedsięwzięcia typu greenfield⁷, terminowo uruchomiła nową fabrykę samochodów dostawczych we Wrześni-Białężycach, ponosząc przy tym wymagane nakłady inwestycyjne oraz osiągając dopuszczalny poziom zatrudnienia nieskutkujący koniecznością ograniczenia udzielonej pomocy lub jej zwrotem.

Przedsiębiorca terminowo przekazywał właściwym ministrom sprawozdania o realizacji i utrzymaniu Inwestycji, a zawarte w nich dane odzwierciedlały stan rzeczywisty. Spółka osiągnęła trzy z czterech celów założonych we wniosku o udzielenie pomocy publicznej, a nieosiągnięcie czwartego z nich, dotyczącego planowanego poziomu produkcji pojazdów, uwarunkowane było niezależnymi od VWP czynnikami makroekonomicznymi.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁸ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Wykonywanie zobowiązań wynikających z umowy wsparcia

Opis stanu faktycznego

1.1. Realizacja umownych zobowiązań dotyczących rzeczowego zakresu Inwestycji oraz utworzenia miejsc pracy i utrzymania zatrudnienia

Spółka 3 czerwca 2014 r. złożyła do Ministra Gospodarki wniosek o udzielenie pomocy w formie bezpośredniej dotacji w ramach „Programu wspierania inwestycji o istotnym znaczeniu dla gospodarki polskiej na lata 2011-2020”⁹, do którego załączono analizę wpływu pomocy publicznej na realizację planowanej przez Spółkę, inwestycji pn. *„Produkcja następcy modelu Crafter w nowej fabryce samochodów użytkowych marki Volkswagen we Wrześni koło Poznania”*¹⁰.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej: umowa wsparcia lub Umowa.

⁶ Dalej: Inwestycja.

⁷ Inwestycje typu greenfield - są najczęściej określane jako inwestycje bezpośrednie podejmowane przez przedsiębiorstwa (inwestorów zagranicznych), które finansują stworzenie w kraju lokaty nowego podmiotu gospodarczego, budowanego od początku. Przeważnie utworzenie nowej jednostki zaczyna się od wybudowania koniecznych obiektów, zamontowania odpowiednich maszyn związanych z procesem produkcyjnym.

⁸ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁹ Dalej: Wniosek.

¹⁰ Zawierająca również analizę wywołania przez pomoc publiczną efektu zachęty w rozumieniu art. 8 ust. 3 rozporządzenia 800/2008 Komisji (WE) uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 Traktatu (Dz. Urz. UE L 214 z 9 sierpnia 2008 r., s.3 ze zm.). Rozporządzenie uchylone z dniem 30 czerwca 2014 r. Obecnie obowiązuje rozporządzenie Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17

W analizie tej wskazano m.in., że skorzystanie przez Spółkę z pomocy publicznej w wysokości 30 mln euro, która może zostać przyznana Spółce przez łączne zastosowanie kilku zachęt inwestycyjnych, w tym bezpośredniej dotacji inwestycyjnej, jest uzasadnione, a wnioskowana pomoc będzie miała realny wpływ na znaczące zwiększenie rozmiaru projektu oraz przyspieszenie zakończenia jego realizacji.

(dowód, akta kontroli str. 2-13)

Umowa wsparcia¹¹ została zawarta 25 czerwca 2014 r. na czas określony - do 31 grudnia 2024 r. Z jej preambuły wynikało m.in., że 10 kwietnia 2014 r. Międzyresortowy Zespół ds. Inwestycji o Istotnym Znaczeniu dla Gospodarki Polskiej, zgodnie z *Programem wspierania inwestycji o istotnym znaczeniu dla gospodarki polskiej na lata 2011-2020*, rekomendował Ministrowi Gospodarki udzielenie dotacji dla nowej inwestycji realizowanej przez Spółkę na terenie gminy Września,

a ww. Minister 10 czerwca 2014 r. potwierdził spełnienie efektu zachęty.

W Umowie¹² Minister Gospodarki zobowiązał się do udzielenia Spółce w latach 2014-2016 dotacji w maksymalnej kwocie 62,5 mln zł¹³, pod warunkiem poniesienia przez nią nakładów inwestycyjnych w wysokości co najmniej 2 000 mln zł¹⁴. Kwota dotacji przypadająca na dany rok miała być wypłacana Spółce w terminie 30 dni od dnia zaakceptowania bez zastrzeżeń przez Ministra Gospodarki przedstawionego¹⁵ przez Spółkę corocznego sprawozdania finansowo-rzeczowego w zakresie poniesionych nakładów inwestycyjnych oraz liczby zatrudnionych pracowników. Warunkiem wypłacenia części dotacji udzielonej w 2014 r. było poniesienie w tym roku nakładów inwestycyjnych o wartości co najmniej 600 mln zł.

(dowód, akta kontroli str. 29-96)

Spółka, w związku z zawarciem umowy wsparcia, zobowiązała się m.in. do:

- zatrudnienia w związku z realizacją Inwestycji do 31 grudnia 2019 r.¹⁶ 2 300 pracowników i utrzymania zatrudnienia zgodnie z harmonogramem, stanowiącym załącznik do Umowy,
- poniesienia do 31 grudnia 2018 r. nakładów inwestycyjnych w wysokości co najmniej 3 370 mln zł,
- utrzymania Inwestycji o łącznej wartości początkowej 3 370 mln zł przez okres pięciu lat od dnia zakończenia jej realizacji,
- przedkładania Ministrowi Gospodarki w pięciu kolejnych latach po zakończeniu inwestycji, corocznych sprawozdań z wykonania w poprzednim roku zobowiązań dotyczących: zatrudnienia, utrzymania zatrudnienia, ponoszonych nakładów inwestycyjnych oraz utrzymania Inwestycji,
- przekazywania Ministrowi Gospodarki, na każde pisemne wezwanie, informacji i wyjaśnień nt. realizacji Inwestycji,
- ewidencjonowania danych¹⁷ w sposób umożliwiający jednoznaczne ustalenie, bieżące monitorowanie i weryfikację, w tym kontrolę nakładów inwestycyjnych oraz liczby zatrudnionych pracowników.

czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz. Urz. UE L 187 z dnia 26 czerwca 2014 r., s. 1 ze zm.).

¹¹ Nr IV/461/P/15014/6230/14/DIW.

¹² Po uwzględnieniu Aneksów do Umowy: nr 1 z 17 listopada 2014 r. nr 2 z 20 stycznia 2015 r., nr 3 z 4 grudnia 2018 r.

¹³ W transzach określonych Aneksem nr 1 do Umowy odpowiednio 30 mln zł, 20 mln zł i 12,5 mln zł. Pierwotna Umowa określała wypłatę w dwóch transzach – 50 mln zł w 2015 r. i 12,5 mln zł w 2016 r.

¹⁴ Kwoty nakładów inwestycyjnych poniesione w euro będą przeliczane na zł według kursu średniego euro do złotego ogłoszonego przez Europejski Bank Centralny w dniu dokonania płatności przez Spółkę.

¹⁵ W 2014 r. w terminie do 17 listopada oraz w latach 2015-2016 w terminie do 30 września każdego roku.

¹⁶ Data wynikająca z Aneksu nr 3 do Umowy. Pierwotna umowa wyznaczała ten termin do 31 grudnia 2018 r.

¹⁷ Prowadzenia zapisów księgowych i kadrowych.

(dowód, akta kontroli str. 32-34, 83-84)

W załączniku nr 3 do Umowy¹⁸ przyjęto następujące harmonogramy utrzymania zatrudnienia oraz ponoszenia nakładów inwestycyjnych:

- co najmniej 1 840 pracowników w okresie od 1 stycznia 2020 r. do 31 grudnia 2023 r., co najmniej 1 040 pracowników w okresie od 1 stycznia 2024 r. do 31 grudnia 2024 r.¹⁹;
- 600 mln zł w 2014 r., 1 200 mln zł w 2015 r., 1 570 mln zł w latach 2016-2018 (łącznie 3 370 mln zł).

(dowód, akta kontroli str.81-96)

Do Umowy zawarto trzy aneksy – nr 1 w dniu 17 listopada 2014 r., nr 2 w dniu 20 stycznia 2015 r. oraz nr 3 w dniu 4 grudnia 2018 r. Inicjatorem zawarcia aneksu nr 3 była Spółka, natomiast nr 1 i nr 2 – Minister Gospodarki. Na podstawie aneksu nr 1 do Umowy przewidziano – wcześniej nieplanowaną wypłatę pomocy już w 2014 r. (30 mln zł w 2014 r. i 20 mln zł w 2015 r., zamiast 50 mln zł w 2015 r.), oraz harmonogram ponoszenia nakładów inwestycyjnych (ujęty w załączniku nr 5 do umowy) dzieląc pierwotnie zaplanowaną do poniesienia do końca 2015 r. kwotę 1 mld zł na dwie kwoty: 400 mln zł w 2014 r. i 600 mln zł w 2015 r.

Aneks nr 2 korygował okres, w którym przedstawiciele Ministra mogli przeprowadzić kontrolę Inwestycji, z 2016-2019 na 2015-2019.

Zawarcie aneksu nr 3 było poprzedzone pismem VWP z 19 września 2018 r. zawierającym prośbę o zmianę Umowy. Zaproponowana zmiana polegała na zmniejszeniu dopuszczalnego nieskutkującego sankcjami finansowymi poziomu zatrudnienia w związku z realizacją Inwestycji nowych pracowników z 2 070²⁰ do 1 840²¹. Wniesiono też o zmianę harmonogramu utrzymania zatrudnienia z co najmniej 2 070 pracowników w latach 2019-2022 oraz 1 500 pracowników w 2023 r. na co najmniej 1 840 pracowników w latach 2020-2023 oraz 1 040 pracowników w 2024 r. W uzasadnieniu tej prośby Zarząd Spółki wskazał, że w zakładzie stanowiącym przedmiot Inwestycji, pracuje ponad 2 800 pracowników, z tym, że część z nich to doświadczony personel przesunięty z innego zakładu, a część to pracownicy agencji pracy tymczasowej, a obie te grupy nie zaliczają się do spełnienia warunku wymaganego Umową poziomu zatrudnienia. Kolejnym czynnikiem stanowiącym przeszkodę w wykonaniu warunku zatrudnienia nowych pracowników okazało się przesunięcie terminu rozpoczęcia produkcji na trzy zmiany. Uzasadniając ww. wniosek, przywołano też niższą stopę bezrobocia w powiecie wrzesińskim oraz w Wielkopolsce (3,3% w obu ww. jednostkach administracyjnych), niż ogółem w Polsce (5,9%), co oznaczało, pomimo proponowania atrakcyjnych warunków podjęcia zatrudnienia, trudności w pozyskaniu kompetentnych pracowników oraz konieczność poszukiwania obszarów w procesie produkcji, które można zautomatyzować, zastępując pracownika robotem. Ministerstwo Przedsiębiorczości i

¹⁸ Wartości w brzmieniu ustalonym aneksem nr 3. Wartości według aneksu nr 1 prezentowały się następująco: co najmniej 2 070 pracowników w okresie od 1 stycznia 2019 r. do 31 grudnia 2022 r., co najmniej 1 500 pracowników w okresie od 1 stycznia 2023 r. do 31 grudnia 2023 r. oraz nakłady inwestycyjne w wysokości 600 mln zł w 2014 r., 400 mln zł w 2015 r., 1 000 mln zł w 2016 r., 1 370 mln zł w latach 2017-2018 (łącznie 3 370 mln zł).

¹⁹ Warunek weryfikowany z wykorzystaniem średniorocznego zatrudnienia w danym roku, a stan zatrudnienia ustalany w przeliczeniu na pełne etaty. Do pracujących zalicza się osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy, łącznie z pracownikami sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo oraz właścicielami i współwłaścicielami zakładów (z wyłączeniem wspólników, którzy nie pracują w ramach realizowanej inwestycji, a wnoszą jedynie kapitał). Do zatrudnionych nie wlicza się pracowników zatrudnionych przez agencję pracy tymczasowej, zatrudnionych na kontraktach, osób korzystających w mc-u sprawozdawczym z urlopów wychowawczych, bezpłatnych powyżej 3 miesięcy, przebywających na świadczeniu rehabilitacyjnym, z wyjątkiem kobiet w ciąży, zatrudnionych na podstawie umów zlecenia, o dzieło a także uczniów zatrudnionych w celu przygotowania zawodowego.

²⁰ Uzyskanego najpóźniej do 31 grudnia 2018 r.

²¹ Uzyskanego najpóźniej do 31 grudnia 2019 r.

Technologii uwzględniło prośbę Spółki i zawarło w 10 grudnia 2018 r. aneks nr 3 do Umowy na proponowanych przez VWP warunkach. (dowód, akta kontroli str. 51-96)

Inwestycja rozpoczęła się 25 lipca 2014 r., a jej zakończenie nastąpiło 30 grudnia 2019 r. (dowód, akta kontroli str. 97-100, 132-140, 455-555)

W latach 2014-2021 poniesione przez Spółkę nakłady inwestycyjne związane z realizacją Inwestycji wynosiły²² w poszczególnych latach odpowiednio: 1 020,6 mln zł, 1 414,4 mln zł, 1 289,5 mln zł, 449 mln zł, 174,3 mln zł, 30,2 mln zł, (-) 2,1 mln zł oraz (-) 4,8 mln zł²³. Łącznie wg stanu na koniec 2021 r. wydatkowano na Inwestycję 4 370,8 mln zł. (dowód, akta kontroli str. 455-555)

1.2. Dokumentowanie realizacji umownych zobowiązań oraz rozliczanie otrzymanego dofinansowania

Sprawozdania finansowo-rzeczowe dotyczące okresów: od rozpoczęcia Inwestycji do 31 sierpnia 2015 r., od rozpoczęcia Inwestycji do 31 sierpnia 2016 r. oraz za 2019 r. (końcowe rozliczenie Inwestycji) Spółka przekazała do ministra właściwego do spraw gospodarki terminowo²⁴, odpowiednio w dniach: 30 września 2015 r., 26 września 2016 r., 23 stycznia 2020 r. Terminowo VWP przekazała również sprawozdania za okres pierwszego i drugiego roku utrzymania Inwestycji w dniach: 18 marca 2021 r. i 21 marca 2022 r.

W ostatnim ze złożonych sprawozdań (za 2021 r.) podano, że Spółka w związku z Inwestycją od jej rozpoczęcia do 31 grudnia 2021 r. poniosła nakłady inwestycyjne w kwocie 4 370,8 mln zł oraz zatrudniała w 2021 r. 2 084 pracowników²⁵, w tym 588 z wyższym wykształceniem. Sprawozdania sporządzone zostały zgodnie z wzorem, stanowiącym załącznik do Umowy, a zawarte w nich dane były zgodne z ewidencją księgową Spółki. (dowód: akta kontroli str.141-655)

W latach objętych kontrolą Spółka terminowo²⁶ przedkładała do ministra właściwego do spraw gospodarki informacje odnoszące się do prowadzenia przez Spółkę działalności gospodarczej na terenie WSSE²⁷ w Podstrefie Września i dotyczące wysokości zapłaconych podatków CIT, PIT, VAT, podatku od nieruchomości oraz dane o wartości sprzedaży na rynek krajowy²⁸.

(dowód: akta kontroli str. 141-149, 650-655)

Według stanu na koniec 2021 r. Spółka, w związku z Inwestycją zatrudniła 2 084 pracowników, natomiast w latach 2018-2020 odpowiednio: 1 995, 2 128 i 2 121 pracowników, nie osiągając tym samym referencyjnego poziomu zatrudnienia wymaganego Umową²⁹.

Kierownik Rachunkowości, Podatków oraz Płac jako główne przyczyny nieosiągnięcia przez Spółkę referencyjnego poziomu zatrudnienia określonego w umowie wsparcia wskazała opóźnienie wdrożenia w zakładzie we Wrześni-Białężycach trzeciej zmiany, co było związane ze spadkiem zamówień na

²² Wg stanu na koniec 2021 r.

²³ Wartości zgodne z wartościami ujętymi w sprawozdaniu z realizacji umowy za 2021 r. W latach 2020 i 2021 występowały aktualizacje wartości poniesionych w toku Inwestycji nakładów, będące pochodną bądź to wymiany zużytego środka trwałego lub przeniesienia go poza teren Inwestycji.

²⁴ Zgodnie z § 4 pkt 2 ppkt 4 umowy termin na złożenie sprawozdań rocznych upływał 31 marca roku następującego po roku sprawozdawczym.

²⁵ Średnie zatrudnienie w poszczególnych miesiącach tego roku kształtowało się od 2 086 (w grudniu i wrześniu) do 2 145 (w marcu).

²⁶ Do 30 kwietnia kolejnego roku.

²⁷ Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna.

²⁸ W związku z Inwestycją.

²⁹ Jego nieosiągnięcie nie było obwarowane w Umowie sankcjami finansowymi.

produkowany przez Spółkę model VW Crafter³⁰ oraz trudności w pozyskiwaniu kompetentnych pracowników na terenie powiatu wrzesińskiego i województwa wielkopolskiego w związku z bardzo niskim poziomem bezrobocia.

(dowód: akta kontroli str. 807-809)

Ministerstwo Gospodarki 28 listopada 2014 r. przekazało Spółce 30,0 mln zł tytułem wypłaty pierwszej transzy udzielonego Spółce wsparcia. Wypłata kolejnych transz dotacji w kwocie 20,0 mln zł i 12,5 mln zł nastąpiła w dniach: 23 grudnia 2015 r. i 16 grudnia 2016 r.

(dowód: akta kontroli str. 243, 244, 351, 352, 451-453, 554, 555)

Spółka, zgodnie z przyjętą polityką rachunkowości, prowadziła wyodrębnioną ewidencję księgową wydatków związanych z Inwestycją, co pozwalało na ocenę jej realizacji pod względem finansowym.

Analiza ośmiu dowodów księgowych, wymienionych w sporządzonych przez Spółkę sprawozdaniach finansowo-rzeczowych oraz w sprawozdaniach z utrzymania Inwestycji jako koszty realizacji Inwestycji³¹, wykazała ich bezpośredni związek z Inwestycją oraz potwierdziła prowadzenie przez Spółkę wyodrębnionej ewidencji księgowej kosztów dotyczących Inwestycji w sposób umożliwiający ocenę jej wykonania pod względem finansowym oraz weryfikację poniesionych nakładów inwestycyjnych³². Zamieszczone w składanych przez Spółkę sprawozdaniach dane dotyczące poddanych badaniu dowodów księgowych były zgodne z odpowiednimi zapisami w ewidencji środków trwałych.

Analiza list płac pracowników fabryki we Wrześni-Białężycach za grudzień 2018 r. i sierpień 2019 r.³³ oraz prowadzonej w Spółce ewidencji kadrowej wykazała, że Przedsiębiorca ewidencjonował dane zatrudnionych pracowników w sposób umożliwiający weryfikację liczby miejsc pracy dotyczących realizowanej Inwestycji.

(akta kontroli str.663-744)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Spółka, realizując Inwestycję, wywiązała się z obowiązku poniesienia wymaganego poziomu nakładów inwestycyjnych oraz utworzenia dopuszczalnej nieskutkującej zastosowaniem wobec niej sankcjami finansowymi liczby nowych miejsc pracy, aczkolwiek nie osiągnięto założonej wartości referencyjnej miejsc pracy. Sprawozdania z realizacji Umowy były przekazywane właściwym ministrom terminowo i zgodnie z obowiązującym wzorem.

OBSZAR

2. Efekty systemu wspierania Inwestycji.

Opis stanu
faktycznego

2.1 Realizacja przez VWP postanowień umowy wsparcia w zakresie osiągnięcia zakładanych w niej efektów rzeczowych

Spółka w Umowie zobowiązana została do realizacji Inwestycji, tj. utworzenia nowego zakładu produkcji samochodów dostawczych we Wrześni-Białężycach oraz do zakończenia realizacji Inwestycji, tj. poniesienia określonych nakładów inwestycyjnych i zatrudnienia określonej liczby pracowników najpóźniej do 31 grudnia 2019 r. oraz prowadzenia działalności gospodarczej przez okres pięciu lat

³⁰ Przyczyną spadku zamówień na model VW Crafter były opóźnienia w prowadzeniu testów oraz uzyskaniu homologacji zastosowanych w tym pojeździe jednostek napędowych.

³¹ Próba wybrana metodą doboru przypadkowego o łącznej wartości 15,5 mln zł.

³² Wszystkie pozycje wydatkowe dotyczące Inwestycji realizowanej na podstawie umowy wsparcia zostały oznaczone, zgodnie z przyjętą w VWP polityką rachunkowości, odrębnymi kodami określającymi miejsce powstawania kosztów Użytkownika, umożliwiającymi m.in. określenie, że dany koszt dotyczy fabryki we Wrześni-Białężycach.

³³ Z każdej z list wybrano i sprawdzono szczegółowo dane dotyczące pięciu pracowników.

od daty zakończenia inwestycji. VWP 22 stycznia 2020 r. poinformował Ministra Rozwoju

o zakończeniu Inwestycji z dniem 31 grudnia 2019 r. Jak wykazały przeprowadzone w toku kontroli NIK oględziny, Inwestycja została zrealizowana.

(akta kontroli str. 29-37, 119-140)

2.2. Realizacja umowy wsparcia wobec wybranych założeń przyjętych dla Inwestycji we wniosku Spółki o udzielenie pomocy publicznej

Spółka zadeklarowała we wniosku z 3 czerwca 2014 r. o udzielenie pomocy publicznej oraz w załączonej do niego analizie następujące efekty rzeczowe i jakościowe Inwestycji:

- 1) uruchomienie w Białężycach fabryki samochodów użytkowych o docelowej zdolności produkcji 100 tys. samochodów rocznie;
- 2) poniesienie szacunkowych nakładów inwestycyjnych związanych z Inwestycją na poziomie 800 mln euro;
- 3) docelowe pokrycie zapotrzebowania na części i podzespoły związane z produkcją nowego produktu dostawami z rynku krajowego na poziomie 40%;
- 4) uruchomienie klas patronackich będących efektem współpracy Spółki ze szkołami zawodowymi.

(akta kontroli str. 2-13)

Trzy spośród ww. czterech deklaracji³⁴, zostały w pełni zrealizowane:

- szacowana wartość nakładów inwestycyjnych przekroczyła zakładany poziom 800 mln euro, osiągając według stanu na 1 kwietnia 2022 r. wysokość 4 330,9 mln zł, co stanowi równowartość 941,5 mln euro³⁵;

- zgodnie z przeprowadzoną, przez Spółkę analizą obrotów wszystkich kontrahentów, według stanu na 31 marca 2019 r. udział polskich dostawców części i podzespołów po zrealizowaniu Inwestycji wynosił 41%;

- Spółka w ramach zawartych umów współpracuje z Zespołem Szkół nr 1 w Swarzędzu od 2005 r., a od 2016 r. rozpoczęła współpracę z Zespołem Szkół Politechnicznych we Wrześni³⁶. Obecnie w klasach patronackich kształcą się 132 uczniów w czterech profilach zawodowych³⁷.

(akta kontroli str. 247-352, 746-748, 799-806)

Agnieszka Olenderk – Członek Zarządu Spółki, wyjaśniła, że: *kształcenie zawodowe jest najwyższym priorytetem Spółki w rozwoju nowych i już zatrudnionych pracowników. W ramach zawartych umów Spółka odpowiadając na potrzeby rynku edukacyjnego, zapewnia dostęp do nowoczesnych technologii oraz zastosowania wiedzy w praktyce biznesowej, a w szczególności odpowiada za: nowoczesne wyposażenie warsztatów (np. drukarka 3D, stanowisko do pneumatyki, hydrauliki, tablica Automotive); program nauczania dostosowany do potrzeb fabryki (np. rozszerzenie o technologie samochodów elektrycznych lub obsługi robotów); pakiet szkoleń dodatkowych (np. druk 3D, techniki robotów, bezpieczeństwo w sieci, obsługa programów serwisowych); praktykę w obszarach produkcyjnych; wymianę doświadczeń z zakładami VW w Niemczech.*

Wskazała, że Spółka ponadto oferuje programy rozwojowe odpowiadające na potrzeby działów fachowych, studentów i uczelni wyższych. W tym celu nawiązano

³⁴ Dotyczące: poziomu nakładów inwestycyjnych, udziału rynku krajowego w pokryciu zapotrzebowania na części i podzespoły nowego wyrobu oraz uruchomienia klas patronackich.

³⁵ Wg kursu na dzień 1 kwietnia 2022 r. ustalonego przez Europejski Bank Centralny.

³⁶ VWP zawarła 31 maja 2016 r. umowę z Zespołem Szkół Politechnicznych we Wrześni dotyczącą deklaracji współpracy w zakresie szkolenia zawodowego.

³⁷ Elektromechanik pojazdów samochodowych, Automatyk (z elementami mechatroniki) Mechatronik (z elementami odlewnictwa) – w szkole w Swarzędzu, Mechanik precyzyjny w szkole we Wrześni.

współpracę z Politechniką Poznańską oraz Uniwersytetem Ekonomicznym w Poznaniu, dzięki której Spółka wspiera działania na rzecz studentów:

- *Studia dualne na kierunku Automatyka i Robotyka;*
- *Program stypendialny Engineer/Business Development Program;*
- *Praktyki w działach fachowych;*
- *Praca wakacyjna dla studentów;*
- *Ogólnopolski konkurs Be The Best;*
- *Konferencje i wykłady, Dni VWP na Politechnice.*

Spółka zrealizowała Inwestycję i w 2015 r. uruchomiła seryjną produkcję nowego modelu Crafter, jednak produkowała ona mniej samochodów, niż wstępnie zakładano. Członek Zarządu Spółki wyjaśniła, że *docelowej zdolności produkcyjnej Spółka nie osiągnęła w 2020 r. z powodu pandemii Covid-19 i przerwania łańcuchów dostaw, czego w 2014 r. nie można było przewidzieć.* Składająca wyjaśniła, że *Spółka stara się zarządzać ryzykami biznesowymi i w 2022 r., mimo ciągłych trudności z dostawami materiałów do produkcji i zmieniającym się popytem rynkowym, planuje wolumen produkcji samochodów we Wrześni na poziomie 96 860 sztuk.*

Oględziny na terenie fabryki obejmujące 12 środków trwałych, o łącznej wartości 183,6 mln zł, znajdujących się w pięciu halach produkcyjnych, potwierdziły zarówno istnienie ww. środków trwałych, prowadzenie produkcji samochodów jak i funkcjonowanie fabryki. (akta kontroli str. 119-140, 745-798)

Członek Zarządu Spółki wyjaśniła, że *monitorowanie sposobu realizacji efektów rzeczowych i jakościowych Inwestycji odbywa się w następujący sposób:*

- *poziom wydatków inwestycyjnych – VWP składa kwartalne raporty do strefy ekonomicznej oraz roczne sprawozdania finansowo-rzeczowe do Ministerstwa Rozwoju i Technologii;*
- *poziom produkcji - miesięczny i roczny monitoring, planowanie śródroczne, roczne i pięcioletnie;*
- *udział dostawców krajowych – na bieżąco zawierane są umowy, poszukiwanie nowych dostawców na terenie Polski;*
- *współpraca z Politechniką Poznańską i szkołami zawodowymi - praktyki w zakładach VWP i zakładach VW w Niemczech, udział w corocznych, koncernowych zjazdach najlepszych absolwentów kształcenia zawodowego, wymiany uczniów i studentów oraz wspólna praca nad projektami.*

Odnośnie innych efektów jakościowych Inwestycji wskazała na udział Spółki w projektach B+R w ramach rozwoju produktów koncernu Volkswagen składająca wyjaśniła, że *VWP samodzielnie nie prowadzi działalności badawczo-rozwojowej w Zakładzie we Wrześni, ale współpracuje i prowadzi prace pomocnicze dla Działu Rozwoju w Volkswagen AG w Niemczech. W tym celu Spółka zatrudnia na dzień 30 kwietnia 2022 r. 124 pracowników (tzw. pilothali), wykorzystując ich wysoki potencjał inżynierski, wspierając wiedzą i doświadczeniem rozwój istniejących oraz nowych, innowacyjnych technologii. Podkreśliła przy tym, że istotnym efektem jakościowym są także działania VWP w zakresie opieki nad pracownikiem oraz prowadzenie działalności gospodarczej o niskim negatywnym wpływie na środowisko.*

(akta kontroli str. 746-798)

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego³⁸ w latach 2015-2020 średnie wynagrodzenie brutto w powiecie wrzesińskim, w którym znajduje się zakład

³⁸ <https://bdl.stat.gov.pl> – dostęp w dniu 4 lipca 2022 r.

produkcyjny Spółki, wynosiło odpowiednio: 3 406,61 zł, 3 607,50 zł, 3 928,55 zł, 4 246,77 zł, 4 534,94 zł oraz 4 779,96 zł.

W latach: 2015-2020 średnie wynagrodzenie miesięczne brutto pracowników³⁹ zatrudnionych w zakładzie Spółki we Wrześni wynosiło odpowiednio: 8 742,27 zł, 13 246,75 zł, 10 627,27 zł, 7 501,46 zł, 6 658,48 zł, oraz 6 376,04 zł. W roku 2021 r. i w I kw. 2022 r. wartości te nieznacznie wzrosły w porównaniu do ich poziomu w 2020 r. i wyniosły odpowiednio 6 832,57 zł i 7 174,85 zł.

(akta kontroli str.661)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Spółka, w wyniku Inwestycji objętej umową wsparcia, osiągnęła określone w niej efekty oraz wywiązała się z nałożonych na nią obowiązków dotyczących osiągnięcia wymaganego poziomu nakładów inwestycyjnych. VWP nie uzyskała natomiast przewidzianego w Umowie referencyjnego poziomu zatrudnienia w uruchomionej fabryce nowych pracowników, jednak liczba osób nowo zatrudnionych nie dawała podstawy do zastosowania wobec Przedsiębiorcy umownych sankcji finansowych przewidzianych w przypadku zrealizowania przedmiotowego zobowiązania w niewystarczającym zakresie. Spółka zrealizowała też trzy z czterech zadeklarowanych we wniosku o dotację efektów. Nieosiągnięcie efektu dotyczącego planowanej wielkości produkcji nowego modelu pojazdu w nowo powstałej fabryce było spowodowane czynnikami makroekonomicznymi.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli, nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Poznań, 22 lipca 2022 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler
Paweł Siuda
główny specjalista kontroli państwowej

Dyrektor
z up. Karolina Wirszyc-Sitkowska
p.o. Wicedyrektora

³⁹ Bez narzutów opłacanych przez pracodawcę.

podpis

podpis